

Projecte d'activitat: Subvencions per a la conservació-restauració de béns culturals mobles i d'elements històrics i artístics del patrimoni immoble (CLT005)

Dades d'identificació de la persona sol·licitant

Nom de la persona o entitat sol·licitant	NIF
Ajuntament de Santpedor	P0819100I
Nom del projecte	
Conservació i restauració de les pintures murals de l'ermita de Sant Francesc de Santpedor (segona fase)	

Descripció i identificació del bé

Descripció de l'activitat o projecte
Conservar i restaurar les pintures murals de l'ermita, ocultes sota revestiments posteriors. El projecte parteix d'una avaluació de les pintures duta a terme el 2018 per la restauradora Montserrat Puchades, de l'empresa Montart Restorer, especialitzada en conservació restauració.

Motiu de la sol·licitud
<p>El passat 2022 es va treure a la llum una part de les pintures, corresponent a un terç de la superfície policromada (part nord-oest de la volta de creueria sobre el presbiteri). La valoració de la intervenció duta a terme és molt positiva, ja que va posar de manifest que, sota la capa de guix que les havia mantingut ocultes, s'hi troba una policromia de molta qualitat.</p> <p>La restauració ha permès descobrir la decoració dels nervis de la volta amb dracs, semblants als que trobem a l'església parroquial de Sant Pere, cosa que permet situar les pintures a finals del segle XVI. També s'ha descobert que els escuts de pedra que fins ara eren visibles, estan envoltats d'orles vegetals, ocultes sota les diverses capes de pintura i guix. També s'ha trobat decoració d'encintats tant al lateral oest com als baixants de la volta, que és una sanefa rectangular que simula carreus o ressegueixen les juntes dels carreus existents. L'anàlisi de pigments ha permès determinar els materials amb què estaven fets els pigments: el vermell amb sulfur de mercuri, blau atzurita, blanc de plom, verd amb clorurs de coure i daurats amb pa d'or.</p> <p>Tot plegat és indicatiu d'una notable inversió en el moment d'execució de les pintures, així com de la voluntat de ressaltar aquesta part de l'ermita per part dels promotors de l'obra. La figura de Sant Francesc, al centre, ja estava al descobert però s'ha netejat i ara se'n poden apreciar molt més els detalls.</p> <p>Aquesta valoració positiva, així com la bona acollida i participació de la ciutadana a la conferència i les visites dutes a terme per explicar la primera fase d'intervenció, ha empès l'Ajuntament de Santpedor a continuar en el procés de recuperació de les pintures.</p>

Objecte
Dur a terme una segona fase de conservació-restauració, corresponent a un altre terç de la superfície policromada (part nord-est de la volta de creueria sobre el presbiteri).

Descripció/Títol
Pintures murals de l'ermita de Sant Francesc d'Assís de Santpedor

Material i tècnica
Pintura de tremp de cola o caseïna. / pintura al fresc (localitzada a la zona d'encintats)

Dimensions
141 m2

Autoria
Desconeguda

Època
Segles XV - XVI

Localització
Ermita de Sant Francesc d'Assís de Santpedor

Número inventari
L'ermita s'inclou dins l'Inventari del Patrimoni Cultural Català amb el codi IPA-17213

Procedència

Ermita de Sant Francesc d'Assís de Santpedor

Propietat

Bisbat de Vic, amb conveni de cessió a l'Ajuntament de Santpedor

Protecció legal

BCIL / Bé catalogat

Estat de conservació

Descriu l'estat de conservació del bé

L'estat de conservació és força dolent. Aquestes pintures han patit durant un llarg període de temps una mancança de condicions que garantissin la seva correcta conservació, ja que es té constància que la coberta de la cúpula patia filtracions d'aigua que ha afectat molt negativament l'estat de les pintures, així com l'efecte strappo que han suposat les pèrdues de pintura a la calç que té per sobre. Afortunadament, la coberta ha estat sanejada recentment, pel que els problemes de filtracions ja han estat solucionats.

Les patologies concretes que s'han pogut observar són:

- Esquerdes de caràcter estructural, de llarg recorregut, generalment rectes, sense ramificacions i, en alguna zona, amb esglaó, que tenen una presència estètica i estructural i poden comportar unes alteracions a la policromia que cal reparar, ja que han causat pèrdues de la policromia perimetral i desprendiments de suport.
- Desplaçament de zones puntuals de la volta de pedra degut al mal estat en que es trobava la coberta. Aquest desplaçament és, probablement, el que ha generat les esquerdes, desnivells entre carreus i pèrdues de policromia. Aquest problema ha estat ja solucionat a nivell estructural des de l'Ajuntament de Santpedor gràcies a la intervenció d'encofrat amb rees dut a terme i que, per tant, no implica cap risc de desprendiment.
- Reparació antiga d'una pèrdua a la figura del St. Francesc de la clau de volta feta amb un morter molt bast i que presenta poca adhesió al suport.
- Repintat del 100% de la superfície amb un mínim de tres estrats no originals, segons consta a les estratigrafies realitzades: un de naturalesa indeterminada i poques micres de gruix de color ocre, una de color gris que només es troba en certs punts i una final de color blanc amb un gruix de poques micres que consta que és pintura a la calç aplicada el 1984 durant la intervenció de restauració.
- Pèrdues de policromia original degudes al desprendiment dels estrats superficials o a l'arrossegament de la pintura a causa de les filtracions.
- Estat pulverulent de les pintures originals al tremp degut a la pèrdua de cohesió de l'aglutinant com a conseqüència d'un excés d'humitat.
- Taques d'humitat provocades per l'arrossegament i acumulació de partícules a causa de les filtracions d'aigua.
- Pols i brutícia superficial

Estat general

Dolent: danys acotats que afecten moderadament a l'objecte o element. Necessita intervenció

Estabilitat

Moderada: relativament estable, lleugerament fràgil, sense deteriorament actiu

Vulnerabilitat

Alta

Avaluació de riscos

Descriu l'avaluació de riscos

Caiguda de persones a diferent nivell en itineraris d'obra i bastida, caiguda de persones al mateix nivell, caiguda d'objectes per manipulació o de materials transportats, trepig sobre objectes, cops amb objectes o eines (talls), projecció de fragments o partícules en la manipulació de materials, atrapaments, sobreesforços per manipulació manual, exposició a condicions ambientals extremes per treballs exteriors, exposició a contactes elèctrics, inhalació o ingestió de substàncies nocives per ambients pulverulents, contactes amb substàncies càustiques o corrosives per ús d'aglomerants.

Proposta d'intervenció

Descriu detalladament la proposta

Ateses les alteracions, i tenint en compte l'actuació prèvia, es proposa la següent intervenció:

1. Consolidació de policromia despresa. En els casos en els que es pugui produir un arrencament de policromia original a causa dels altres estrats, es consolidaran prèviament amb un adhesiu acrílic per mitjà d'injecció.
2. Eliminació dels estrats de policromia no original de manera mecànica.
3. Fixació de la policromia original amb un fixatiu acrílic aplicat per polvorització.
4. Neteja i consolidació altres elements aliens a l'obra (ferros, claus, etc).
5. Consolidació estructural de les esquerdes amb un morter de calç de baix pes específic de restauració aplicat per injecció i cosits puntuals de les mateixes amb barnilles d'acer inoxidable.
6. Obturació de les esquerdes, pèrdues de material i orificis amb un morter de calç tradicional, el qual ja té l'estabilitat i la durabilitat garantides.
7. Reintegració cromàtica amb una tècnica aquosa a fi de garantir-ne la reversibilitat i seguint un criteri de discernibilitat. Reconstruir aquelles formes que ho permetin i aplicar tintes planes als espais de dimensions grans on la llacuna no permet la reconstrucció.
8. Elaboració i presentació d'una memòria documentada de la restauració.

Cronograma i nombre de persones que formen part de l'equip de treball

Cronograma (comptant a partir de l'atorgament de la subvenció):

Mes 1: preparació licitació dels treballs

Mes 2: procés de licitació i contractació

Mesps 3-4-5: inici dels treballs, amb una durada de 3 mesos i la intervenció de 3 restauradors/es i d'oficial paleta durant mig mes.

Mes 6: finalització dels treballs i elaboració de memòria de la intervenció

Mesos 7 i 8: divulgació dels resultats

Materials i tècnica

Detalleu els materials i mitjans que es preveu fer servir en la intervenció

Atesa l'experiència i les proves dutes a terme en la primera fase, es preveu l'ús dels següents materials i tècniques:

CONSOLIDACIÓ DE POLICROMIA, BUTLLOFES I/O MORTERS DESPRESOS I PETITS AIXECAMENTS. Materials en butllofes i/o morters despresos del suport: PLM-A amb aigua desionitzada i alcohol vehiculant, xeringa 10ml, pinzell. Materials en capes gruixudes o molt separades: cola de conill al 20%, xeringa 10ml. Materials en petits aixecaments: cola de conill al 20%, pinzell.

ELIMINACIÓ DELS ESTRATS DE POLICROMIA NO ORIGINAL DE MANERA MECÀNICA. Materials: bisturí fulla de 15 i/o 20. Humectació prèvia de les zones al voltant de la clau de volta i dels eixos amb aigua desionitzada i esprai.

FIXACIÓ DE LA POLICROMIA ORIGINAL. Materials: fluoline 100%, esprai, pinzell.

NETEJA I CONSOLIDACIÓ D'ALTRES ELEMENTS (FERROS). Materials: bisturí fulla de 15 i/o 20, malla d'acer inoxidable, dues capes àcid tànnic al 5% alcohol, una capa de paraloid B-44 al 5% acetona, pinzell.

CONSOLIDACIÓ ESTRUCTURAL DE LES ESQUERDES. Materials: PLM-A + morter de calç; xeringa de 20ml i 60ml; cola de conill 5% + blanc d'Espanya amb aigua desionitzada i alcohol vehiculant; xeringa de 20ml i 60ml.

OBTURACIÓ DE LES ESQUERDES, PÈRDUES DE MATERIAL I ORIFICIS AMB UN MORTER DE CALÇ TRADICIONAL

Materials primera capa: sorra rentada 0,4 + calç aèria en proporció 3:1, paletina d'estucador. Materials juntes finals: 450 gr. sorra rentada fina 0,2 + 150 gr. calç aèria i 10 gr. cocció pesto 0,1; paletina d'estucador. Materials per a les zones de fragments de la pedra despresos: araldit ràpid, imedio per a petits fragments, espàtula.

REINTEGRACIÓ CROMÀTICA AMB UNA TÈCNICA AQUOSA I PROTECCIÓ FINAL A LA CAPA PICTÒRICA. Materials reintegració cromàtica: aquarel·les, pinzell rodó num.4. Materials protecció final: paraloid B-72 al 3% en acetona; palatina, pinzell.

ALTRES: lloguer bastida homologada de 120 m3, material autoprotecció (cascs, guants, mascaretes homologades, botes de seguretat...), generador elèctric i focus per a la il·luminació.

Conservació preventiva

Detalleu la proposta de conservació preventiva, si s'escau

Capa de protecció final a les zones de la capa pictòrica original, excepte a les zones del encintats, ja que es van aplicar en una tècnica al fresc i la seva estabilitat és correcta. Materials: paraloid B-72 al 3% en acetona, palatina, pinzell.

L'extensió dels camps de text és il·limitada

Imatges del bé cultural subjecte a la restauració o conservació

Inseriu imatges a la taula inferior. Cal que estiguin molt comprimides, ja que aquest model no pot superar un pes determinat. En cas que el superi (ho sabreu quan l'adjunteu al formulari de sol·licitud), no inseriu imatges en aquest model i feu el següent:

Si sou un **ens públic**, podeu adjuntar les imatges a la Finestreta de registre, un cop estigueu a punt d'enviar a tramitar la sol·licitud. Disposeu de fins a 10 espais per adjuntar-hi arxius d'un pes màxim de 10MB cadascun.

Si sou una **persona física, entitat privada o empresa**, annexeu a la sol·licitud aquest model sense imatges i envieu la sol·licitud a tramitar. Quan hàgiu obtingut l'acusament de rebuda, ens podeu contactar a osic@gencat.cat perquè us obrim un requeriment a la vostra Àrea privada i pugueu penjar les imatges en un únic arxiu o en una carpeta comprimida .zip o .rar.

Taula d'imatges:

Vista general de l'ermita de Sant Francesc

Vista de tota la part policromada a descobrir, abans de la primera intervenció (volta del presbiteri i parets laterals)

Vista general volta del presbiteri després la primera fase d'intervenció, on es pot veure la part on resta intervenir encara.

Un dels dracs apareguts en la primera fase en els nervis de la volta

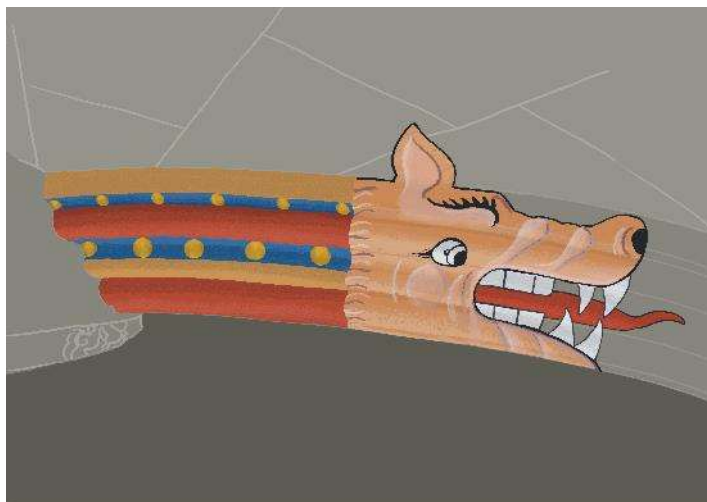
Consolidació de policromia en una de les plementeries de la volta durant la primera fase.

Forma decorativa amb aplicació d'or posada al descobert en la primera fase

Orles vegetals al tremp i encintats al fresc posats al descobert durant la primera fase (mur oest prop la volta)

Restitució decoració drac al nervi de la volta.

Patologies: esquerdes
estructurals

Patologies: desplaçament de zones
puntuals de la volta de pedra dea causa
del mal estat en que es trobava la coberta